CZĘŚĆ 2

Na wszelki wypadek

Przewodnik

Jak przygotować dokument - i co zrobić, gdy będzie potrzebny

WYDANIE: POLAK MIESZKAJĄCY W POLSCE

Ten dokument nigdy nie prosi o hasła, PIN-y ani kody. Zapisujesz tylko, GDZIE są przechowywane.

Jak korzystać

1 Wypełnij formularz

Nie musisz zrobić wszystkiego naraz. Zacznij od strony „Zacznij tutaj”, potem uzupełniaj po jednej sekcji. Pole puste jest lepsze niż zgadywanie.

2 Nie wpisuj sekretów

Hasła, PIN-y i frazy odzyskiwania nigdy nie trafiają do dokumentu. Zapisz je osobno - w zaklejonej kopercie, sejfie lub menedżerze haseł - a tutaj tylko, gdzie są.

3 Wydrukuj i odłóż

Włóż wydruk do teczki razem z najważniejszymi dokumentami. Przegródki ułożone jak sekcje formularza bardzo pomagają.

4 Powiedz dwóm osobom

Dokument pomoże tylko wtedy, gdy ktoś wie, że istnieje i gdzie leży.

5 Przeglądaj raz w roku

I po każdej dużej zmianie: ślub, dziecko, przeprowadzka, nowa praca, nowy bank. Zapisz datę w historii przeglądów.

Do osoby, która to czyta

Jeśli czytasz ten przewodnik, bo coś się stało - przykro mi, że musisz przez to przechodzić.

Nie musisz załatwić wszystkiego dzisiaj. Większość spraw może poczekać kilka dni, a niektóre nawet kilka miesięcy.

Zacznij od strony „Zacznij tutaj” w formularzu. Jest tam to, co pilne: kto potrzebuje opieki i do kogo zadzwonić.

Na końcu tego przewodnika są listy kontrolne - krok po kroku, co zrobić, jeśli jestem w szpitalu, i co zrobić po śmierci. Odhaczaj, co już za Tobą.

Poproś o pomoc. Osoby wpisane w formularzu wiedzą, że mogą do nich zadzwonić.

Podpis

Spis treści

01 Zacznij tutaj 5
02 O tym dokumencie 5
03 Dane osobowe i dokumenty tożsamości 6
04 Ważne kontakty 6
05 Zdrowie 7
06 Dzieci 7
07 Sprawy prawne 8
08 Rachunki bankowe 9
09 Oszczędności i inwestycje 9
10 Emerytura 10
11 Ubezpieczenia 11
12 Zobowiązania i długi 11
13 Stałe płatności i subskrypcje 12
14 Praca, dochody i podatki 12
15 Firma 13
16 Dom i gospodarstwo 13
17 Nieruchomości 14
18 Pojazdy 14
19 Życie cyfrowe 15
20 Kryptowaluty 15
21 Zwierzęta 16
22 Gdzie są dokumenty 16
23 Moje życzenia 17

Listy kontrolne 18
Przydatne strony 22
Notatki 23

SEKCJA 01

Zacznij tutaj

DLACZEGO TO WAŻNE

> W kryzysie nikt nie czyta 30 stron. Ta jedna strona ma wystarczyć na pierwszą dobę.

WSKAZÓWKI

- Wpisz osoby, które odbiorą telefon o każdej porze - nie tylko najbliższą rodzinę.
- Uzupełnij tę stronę na końcu, gdy reszta dokumentu jest już gotowa.

SEKCJA 02

O tym dokumencie

DLACZEGO TO WAŻNE

> Dokument, o którym nikt nie wie, nie pomoże. Równie ważne jest, by był aktualny.

WSKAZÓWKI

- Przeglądaj dokument raz w roku, np. w urodziny lub w styczniu, oraz po każdej dużej zmianie: ślub, dziecko, przeprowadzka, nowa praca, nowy bank.
- Powiedz co najmniej dwóm zaufanym osobom, gdzie leży oryginał.
- Nie przechowuj jedynej kopii w miejscu, do którego nikt poza Tobą nie ma dostępu (np. skrytka bankowa tylko na Twoje nazwisko).

SEKCJA 03

03

Dane osobowe i dokumenty tożsamości

DLACZEGO TO WAŻNE

> Te numery są potrzebne w prawie każdym urzędzie, banku i u ubezpieczyciela - po śmierci i w chorobie.

WSKAZÓWKI

- Zapisz tylko, gdzie leży dowód i paszport - numerów dokumentów nie trzeba przepisywać.

SEKCJA 04

Ważne kontakty

DLACZEGO TO WAŻNE

> Twoi bliscy prawdopodobnie nie znają Twojego księgowego ani sąsiada, który ma klucz.

WSKAZÓWKI

- Zapytaj osobę, zanim wpiszesz ją jako wykonawcę testamentu lub opiekuna - i powiedz jej, gdzie jest ten dokument.

SEKCJA 05

Zdrowie

DLACZEGO TO WAŻNE

> W szpitalu liczą się minuty. Lista leków i alergii może uratować życie, a jasne życzenia oszczędzają rodzinie trudnych decyzji.

WSKAZÓWKI

- W Polsce obowiązuje zgoda domniemana. Sprzeciw wpisuje się do Centralnego Rejestru Sprzeciwów. Lekarze pytają też rodzinę o Twoją wolę - powiedz im, czego chcesz.
- W IKP (pacjent.gov.pl) możesz upoważnić bliskich do informacji o stanie zdrowia i do dokumentacji medycznej.

SEKCJA 06

Dzieci

DLACZEGO TO WAŻNE

> Osoba, która nagle zajmie się Twoimi dziećmi, musi wiedzieć nie tylko, gdzie jest paszport, ale też jak dziecko zasypia i czego się boi.

WSKAZÓWKI

- Sąd opiekuńczy co do zasady ustanawia opiekunem osobę wskazaną przez rodzica - w testamencie lub w podpisanym piśmie.
- Szkoła odda dziecko tylko osobie upoważnionej - dopisz opiekunów awaryjnych do listy w szkole już teraz.

- Przy rozwodzie sąd bierze pod uwagę porozumienie rodziców o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i kontaktach (plan wychowawczy). Warto przygotować je z mediatorem.
- Wydanie paszportu dziecku wymaga zgody obojga rodziców z władzą rodzicielską albo postanowienia sądu.
- Jeśli alimenty nie są płacone, a egzekucja komornicza jest bezskuteczna, można starać się o świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego.
- Trzymaj kopie wszystkich ustaleń w jednym miejscu i zapisz w formularzu, gdzie są - opiekun awaryjny też będzie ich potrzebował.

SEKCJA 07

Sprawy prawne

DLACZEGO TO WAŻNE

> Bez testamentu majątek dzieli się według ustawy - często inaczej, niż byś chciał/a.

WSKAZÓWKI

- Partner w związku nieformalnym nie dziedziczy z ustawy. Jeśli chcesz go zabezpieczyć, potrzebny jest testament.
- Testament notarialny jest trudniejszy do podważenia i nie zaginie - oryginał zostaje u notariusza.

SEKCJA 08

Rachunki bankowe

DLACZEGO TO WAŻNE

> Rodzina często nie wie, w jakich bankach masz konta - a pieniądze na niezgłoszonych kontach mogą przepaść na lata.

WSKAZÓWKI

- Wystarczą ostatnie 4 cyfry numeru konta. Nie wpisuj pełnych numerów kart ani PIN-ów.
- Dyspozycja wkładem na wypadek śmierci pozwala wypłacić wskazanym osobom pieniądze z konta bez czekania na spadek (do ustawowego limitu). Ustawisz ją w aplikacji lub oddziale banku.
- Bank może pokryć z konta zmarłego koszty pogrzebu - wystarczy przedstawić rachunki.

SEKCJA 09

Oszczędności i inwestycje

DLACZEGO TO WAŻNE

> Oszczędności rozproszone po wielu instytucjach łatwo przeoczyć.

WSKAZÓWKI

- Obligacje skarbowe są rejestrowane w PKO BP / Biurze Maklerskim PKO - zapisz, jeśli je masz.

SEKCJA 10

10

Emerytura

DLACZEGO TO WAŻNE

> Część emerytury może trafić do bliskich - ale tylko, jeśli ktoś o niej wie i złoży wniosek.

WSKAZÓWKI

- W OFE, PPK, IKE i IKZE możesz wskazać osoby uprawnione. Bez wskazania środki wchodzą do spadku.
- Brytyjską emeryturę państwową można pobierać w Polsce - wniosek składa się w International Pension Centre. W krajach UE jest co roku waloryzowana.
- Zapomnianą emeryturę pracowniczą z UK znajdziesz przez Pension Tracing Service. Wiele osób ma w UK kilka małych funduszy z różnych prac.
- Lata pracy w UK liczą się też do emerytury z ZUS. Przy wniosku podaj numer NI i okresy zatrudnienia.
- Niemiecka emerytura może być wypłacana na konto w Polsce. Wniosek o emeryturę z obu krajów składa się w ZUS - przekaże go do Deutsche Rentenversicherung.
- Lata pracy w Niemczech liczą się do emerytury z ZUS dzięki koordynacji w UE. Przy wniosku podaj Sozialversicherungsnummer i okresy zatrudnienia.

SEKCJA 11

Ubezpieczenia

DLACZEGO TO WAŻNE

> Ubezpieczenia grupowe w pracy są często zapomniane - a bywają warte kilkukrotność rocznej pensji.

WSKAZÓWKI

- Sprawdź i zaktualizuj uposażonych w każdej polisie - zwłaszcza po ślubie, rozwodzie lub narodzinach dziecka.

SEKCJA 12

Zobowiązania i długi

DLACZEGO TO WAŻNE

> Bliscy muszą wiedzieć o długach, by podjąć dobrą decyzję o spadku.

WSKAZÓWKI

- Spadkobiercy mają 6 miesięcy na przyjęcie lub odrzucenie spadku. Jeśli nic nie zrobią, przyjmują go z dobrodziejstwem inwentarza - długi odpowiadają tylko do wartości majątku.
- Kredyt studencki ze Student Loans Company jest umarzany po śmierci - rodzina wysyła do SLC kopię aktu zgonu (z tłumaczeniem).
- Po wyjeździe z UK spłata nie idzie już przez pracodawcę. Trzeba powiadomić SLC i spłacać bezpośrednio - bez informacji o dochodach SLC nalicza stałe, wyższe raty.
- Kredyt studencki z dopłatą państwa jest umarzany w razie śmierci kredytobiorcy - rodzina zgłasza to w banku z aktem zgonu.

- Dług z BAföG wygasa ze śmiercią. Prywatny kredyt studencki (np. KfW) wchodzi do spadku.

SEKCJA 13

Stałe płatności i subskrypcje

DLACZEGO TO WAŻNE

> Subskrypcje płacone kartą działają miesiącami po śmierci, dopóki ktoś ich nie zatrzyma.

WSKAZÓWKI

- Nie anulujcie od razu mojego numeru telefonu - jest potrzebny do kodów SMS przy logowaniu do banku i innych kont.
- Przejrzyj wyciąg z ostatnich 3 miesięcy - tak najłatwiej znaleźć wszystkie subskrypcje.

SEKCJA 14

Praca, dochody i podatki

DLACZEGO TO WAŻNE

> Po śmierci trzeba złożyć ostatnie zeznanie podatkowe i odebrać należne świadczenia.

WSKAZÓWKI

- Rodzina zmarłego pracownika może mieć prawo do odprawy pośmiertnej od pracodawcy.

SEKCJA 15

Firma

DLACZEGO TO WAŻNE

> Firma bez szefa szybko traci klientów, a faktury i podatki nie czekają.

WSKAZÓWKI

- Przy JDG wskaż zarządcę sukcesyjnego w CEIDG. Bez niego po śmierci wygasa NIP firmy, umowy o pracę i koncesje, a firma praktycznie staje.

SEKCJA 16

Dom i gospodarstwo

DLACZEGO TO WAŻNE

> Pusty dom to ryzyko: zalanie, włamanie, nieopłacone rachunki.

SEKCJA 17

17

Nieruchomości

DLACZEGO TO WAŻNE

> Nieruchomość to zwykle największa część majątku - i najwięcej formalności.

WSKAZÓWKI

- Numer księgi wieczystej pozwala każdemu sprawdzić stan prawny nieruchomości na ekw.ms.gov.pl.

SEKCJA 18

Pojazdy

DLACZEGO TO WAŻNE

> Samochód w leasingu lub na kredyt ma swoje zasady - nie zawsze można go po prostu sprzedać.

WSKAZÓWKI

- Polisa OC przechodzi na spadkobierców i obowiązuje do końca okresu.

SEKCJA 19

Życie cyfrowe

DLACZEGO TO WAŻNE

> Bez dostępu do telefonu bliscy nie odbiorą kodów SMS i nie wejdą do banku, poczty ani zdjęć.

WSKAZÓWKI

- Zapisz PIN do telefonu na kartce, włóż do zaklejonej koperty i schowaj w teczce z dokumentami. W tym dokumencie zapisz tylko, gdzie jest koperta.
- Menedżery haseł (1Password, Bitwarden) mają funkcję dostępu awaryjnego - zaufana osoba może poprosić o dostęp, a Ty masz czas, by odmówić.
- Apple Legacy Contact i Google Inactive Account Manager ustawisz w kilka minut. Bez nich odzyskanie zdjęć bywa niemożliwe.

SEKCJA 20

Kryptowaluty

DLACZEGO TO WAŻNE

> Kryptowaluty bez frazy odzyskiwania przepadają na zawsze - nie ma banku, który je odda.

WSKAZÓWKI

- Zostaw instrukcję krok po kroku dla osoby nietechnicznej, razem z frazą w zaklejonej kopercie lub w sejfie.
- Środki na giełdzie (np. Binance, Coinbase, Revolut) odzyskuje się przez procedurę spadkową giełdy.

SEKCJA 21

21

Zwierzęta

DLACZEGO TO WAŻNE

> Zwierzę nie powie, co je, jakie leki bierze ani czego się boi.

SEKCJA 22

Gdzie są dokumenty

DLACZEGO TO WAŻNE

> Najczęstszy problem rodzin: „wiem, że to gdzieś jest". Jedna lista rozwiązuje go na zawsze.

WSKAZÓWKI

- Trzymaj wszystko w jednej teczce z przegródkami, ułożonej jak ten dokument.
- Sejf ognioodporny jest tani i chroni przed najczęstszymi zagrożeniami w domu.

SEKCJA 23

Moje życzenia

DLACZEGO TO WAŻNE

> Rodzina w żałobie musi podjąć dziesiątki decyzji w kilka dni. Twoje życzenia zdejmą z niej ten ciężar.

WSKAZÓWKI

- Zasiłek pogrzebowy z ZUS lub KRUS przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu - wniosek trzeba złożyć w ciągu 12 miesięcy.

Odhaczaj kolejne kroki. Nie wszystko dotyczy każdej sytuacji - pomiń to, co nie pasuje.

Gdy nie mogę działać (szpital, choroba)

- [ ] 1 Zajmij się dziećmi, osobami zależnymi i zwierzętami - zobacz stronę „Zacznij tutaj”.
- [ ] 2 Przekaż szpitalowi listę leków i alergii z sekcji „Zdrowie”.
- [ ] 3 Bank i urzędy wpuszczą tylko pełnomocnika. Bez pełnomocnictwa rodzina może potrzebować postępowania sądowego.
- [ ] 4 Powiadom pracodawcę. Zapytaj o zwolnienie lekarskie i świadczenia chorobowe.
- [ ] 5 Opłać najważniejsze rachunki: czynsz / kredyt, media, ubezpieczenia.

NOTATKI

Po śmierci - w Polsce

- [ ] 1 Lekarz wystawia kartę zgonu.
- [ ] 2 Zgon zgłasza się w urzędzie stanu cywilnego w ciągu 3 dni - często robi to zakład pogrzebowy.
- [ ] 3 Poproś o kilka odpisów skróconych aktu zgonu.
- [ ] 4 Zorganizuj pogrzeb. Zasiłek pogrzebowy z ZUS / KRUS - wniosek w ciągu 12 miesięcy.
- [ ] 5 Bank: wypłata z dyspozycji na wypadek śmierci i zwrot kosztów pogrzebu z konta.
- [ ] 6 Spadek: stwierdzenie nabycia spadku w sądzie lub akt poświadczenia dziedziczenia u notariusza.
- [ ] 7 6 miesięcy na przyjęcie lub odrzucenie spadku - ważne, jeśli były długi.
- [ ] 8 Zgłoś nabycie spadku do urzędu skarbowego (SD-Z2) w ciągu 6 miesięcy - najbliższa rodzina jest zwolniona z podatku tylko po zgłoszeniu.
- [ ] 9 ZUS: renta rodzinna. OFE, PPK, IKE, IKZE: wnioski osób uprawnionych.
- [ ] 10 Pracodawca: odprawa pośmiertna i ubezpieczenie grupowe.
- [ ] 11 Nie wyłączaj od razu numeru telefonu - potrzebny do kodów SMS.

NOTATKI

Sprawy w Wielkiej Brytanii po śmierci

- [ ] 1 Powiadom International Pension Centre (DWP) o śmierci - wstrzyma emeryturę i sprawdzi, czy małżonkowi coś przysługuje.
- [ ] 2 Banki w UK powiadomisz naraz przez Death Notification Service - działa także z zagranicy.
- [ ] 3 Zgłoś się do każdego dostawcy emerytury w UK - środki mogą przejść na osoby wskazane w expression of wish.
- [ ] 4 Jeśli były dochody w UK, powiadom HMRC.
- [ ] 5 Majątek w UK (konto, nieruchomość) może wymagać brytyjskiego probate. Instytucje w UK zwykle poproszą o tłumaczenie polskiego aktu zgonu.

NOTATKI

Sprawy w Niemczech po śmierci

- [ ] 1 Wniosek o rentę wdowią lub sierocą z Niemiec składa się w ZUS - przekaże go do Deutsche Rentenversicherung. Zgłoś tam też śmierć, żeby wstrzymać wypłaty.
- [ ] 2 Niemieckie banki trzeba powiadomić każdy osobno - w Niemczech nie ma wspólnej usługi zgłaszania zgonu.
- [ ] 3 Do majątku w Niemczech (konto, mieszkanie) wystarczy Europejskie Poświadczenie Spadkowe wydane w Polsce - nie trzeba osobnego Erbschein.
- [ ] 4 Zgłoś się do instytucji z Betriebsrente, Riester lub Rürup - część środków może przejść na małżonka lub dzieci.
- [ ] 5 Jeśli były dochody lub majątek w Niemczech, powiadom Finanzamt. Nieruchomość w Niemczech wymaga wpisu spadkobierców do Grundbuch.

NOTATKI

Przydatne strony

Oficjalne źródła. Adresy sprawdź przed użyciem - urzędy czasem je zmieniają.

pacjent.gov.pl
Internetowe Konto Pacjenta (IKP)

zus.pl
ZUS - zasiłek pogrzebowy, renta rodzinna

rejestrtestamentow.pl
Notarialny Rejestr Testamentów (NORT)

ekw.ms.gov.pl
Elektroniczne księgi wieczyste

poltransplant.org.pl
Poltransplant - Centralny Rejestr Sprzeciwów

biznes.gov.pl
Zarząd sukcesyjny firmy (CEIDG)

deutsche-rentenversicherung.de
Deutsche Rentenversicherung - emerytura z Niemiec

e-justice.europa.eu
Europejskie Poświadczenie Spadkowe - informacje UE

gov.uk/international-pension-centre
International Pension Centre - emerytura z UK za granicą

gov.uk/check-state-pension
Sprawdź swoją brytyjską emeryturę państwową

gov.uk/find-pension-contact-details
Pension Tracing Service - szukanie emerytur w UK

deathnotificationservice.co.uk
Death Notification Service - powiadomienie banków w UK

Notatki

Ten dokument nie jest testamentem ani pełnomocnictwem i nie ma mocy prawnej. Pomaga bliskim odnaleźć informacje. W sprawach prawnych skonsultuj się z notariuszem lub prawnikiem.